

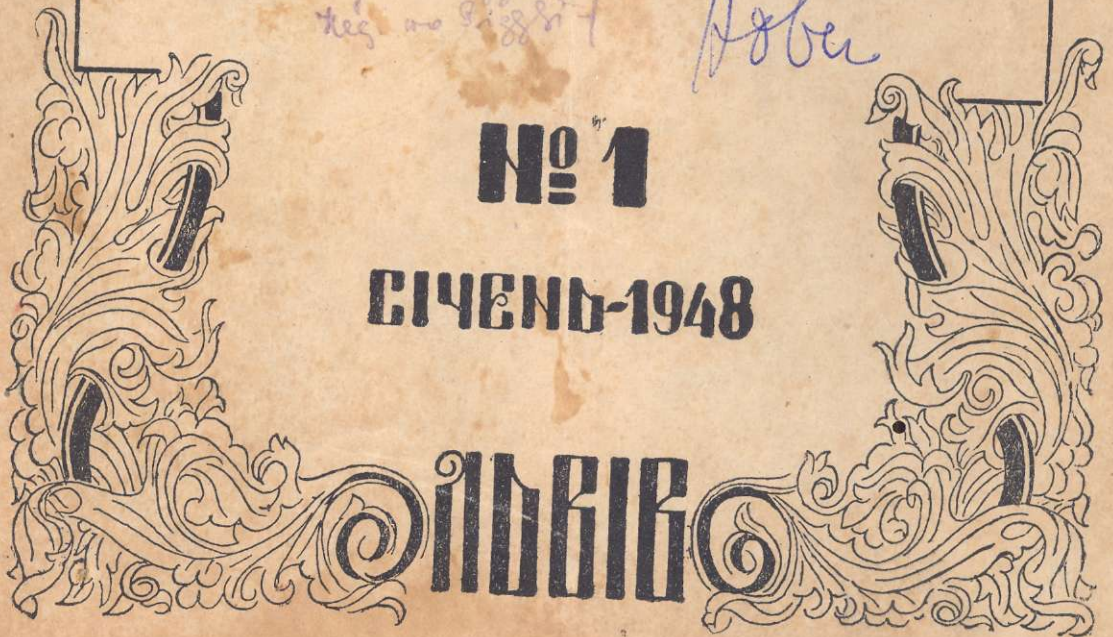
**ЕПАРХІАЛЬНИЙ
ВІСНИК**

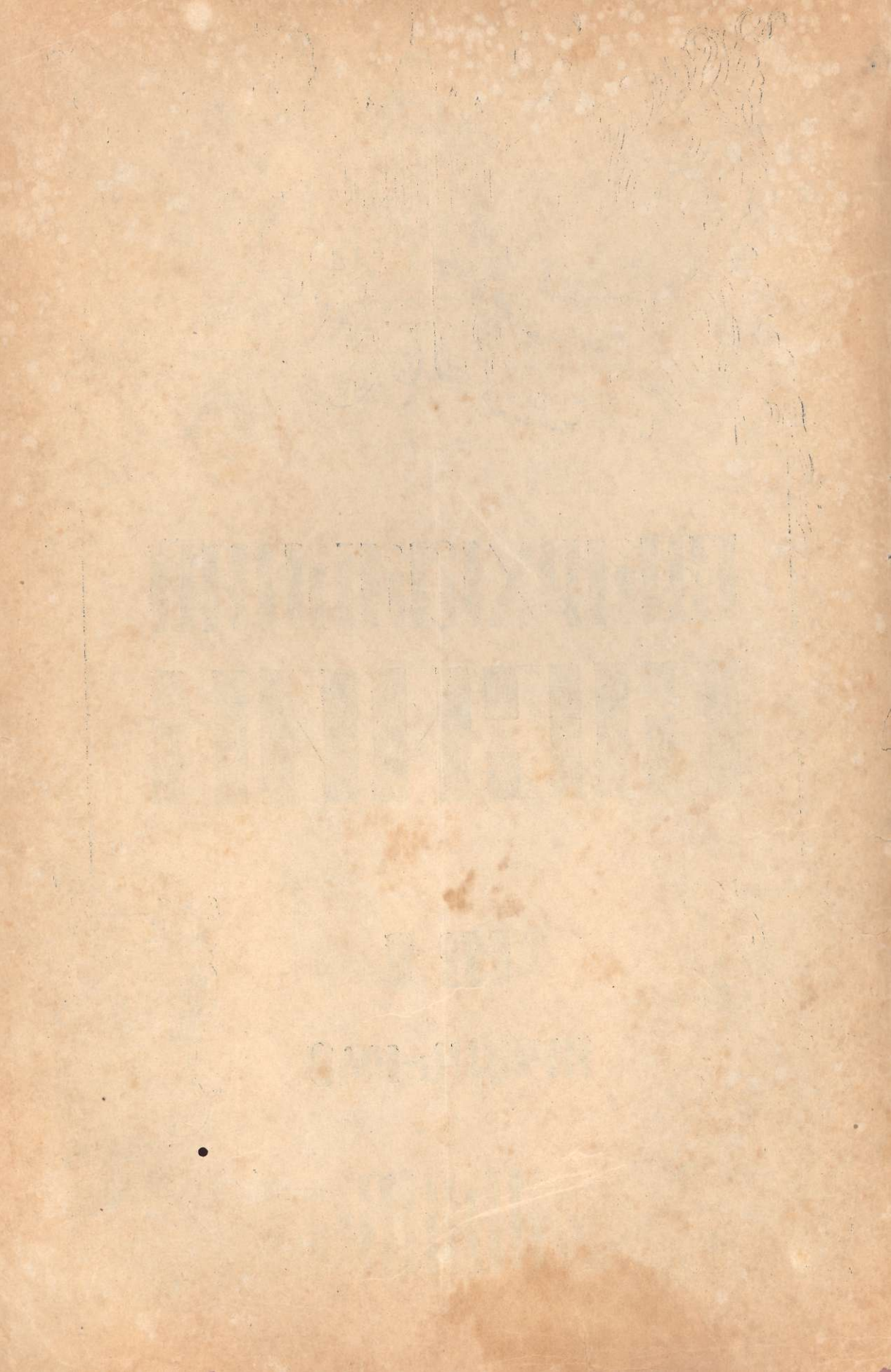
*2 ген. проглед
теж по 88811* *Нова*

№ 1

СІЧЕНЬ-1948

Львів

ЄПАРХІАЛЬНИЙ ВІСНИК

О Р Г А Н
ЛЬВІВСЬКО-ТЕРНОПІЛЬСЬКОГО
ЄПАРХІАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ

№ 1

РІК ВИДАННЯ III.

Л Ь В І В
Січень 1948 р.

Від Архієпископа Львівського й Тернопільського Макарія

У святі дні Різдва Христового та на Новий Рік всесесніше духовенство нашої єпархії, настоятелі монастирів і численні вірні надіслали мені сердечні поздоровлення з добрими побажаннями милості Божої.

Не мавши змоги окремо подякувати всім, хто згадав у дні свят про свого Архіпастиря, на цім місці висловлюю щиру вдячність за молитви, поздоровлення та висловлені мені добрі побажання і закликаю на всіх щедре Боже благословення.

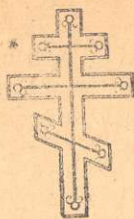

«Єпархіальний вісник» виходить щомісяця в двох аркушах друку.

Ціна одного номера 5 крб.

Відповідальний редактор: Макарій, Архієпископ Львівський і Тернопільський.

Адреса редакції і адміністрації: Єпархіальний Вісник, Львів, пл. Юра, ч. 5.
Обласна друкарня, Львів, вул. Спартака № 4.

Різдвяне послання
Патріарха Московського і всієї Русі Алексія
Преосвященним Архіпастирям, боголюбивим
пастирям, чесному ішочеству, клирові
церковному та вірним дітям Православної
Руської Церкви

...Христос на землі — возносіться; пойте Господеві, вся земля...»

Коли небесні сили проповідували й торжествували Народження нашого Спасителя, тоді ніхто, крім небагатьох пастирів, не брав участі в цьому незвичайному торжестві, бо весь земний світ поринув був у сон і не чув ангельської проповіді та славословія.

Нині до славословія ангельського, що його ми не чуємо задля гріховності нашого почуття, прилучилося й людське славословіє, і вся Церква земна проголошує не тільки в храмах, але і в оселях наших цю ангельську пісню торжествуючої слави: «Слава во вишних Богу і на землі мир, в чоловіцїх благоволеніє».

Ангели й тепер у цих словах церковної пісні сповіщають нам славу і тайну — славу, вміщену в тайні, і тайну, що відкривається в славі.

Небесні слуги Світла побачили зорю цієї слави й покликали землю заспівати Господеві: «пойте Господеві, вся земля». Тепер уже не зоря, а повний день цієї слави: нехай здійметься й наше славословіє і нехай піднесеться в радісному русі сердець до Престолу Всевишнього: «Христос на землі — возносіться»!

Браття, вітаючи вас з цим великим торжеством, що сполучає небо й землю і землю підносить понад небеса, я звертаю духовний погляд ваш до покладеного в яслах Дитяти Христа і вас закликаю з дитячою вірою пастирів прийняти в серця ваші тайну втілення Сина Божого та відчуті той радісний мир, «превосходяй всяк ум», що його дає Христос, відвідуючи душі наші.

Освітлені цією, ніким і нічим невід'ємною радісною вірою, принесім Христу нашу любов, нашу вірність Йому, нашу молитву й наші добрі діла. Тільки це може дати нам відчуті той внутрішній мир, про який співали ангели в ніч Різдва Спасителя світу, й пригорнути благоволення Боже, обіцяне людям.

І ще вітаю я вас з Новим Роком. Нехай він буде для нас «літом Господнім приятним», літом благословення Божого та милостей небесних. Нехай не потьмариться він, цей новий рік нашого життя, торжеством злої сили, що проповідує не мир, а війну; не любов, а ненависть; не будівання, а руйнування.

Тепер, коли весь руський народ і всі народи нашого Союзу знаходяться в періоді відбудування після руїни в час війни, коли в нас у повному русі державне будівництво, — всі закликаються до участі в цьому будівництві, при чому кожен повинен внести в нього свою долю одушевлення, оту вищу одушевляючу силу, якою завжди була для віруючої руської людини віра в Правду Божу та в силу цієї Правди. Її завжди носив у своїй душі руський народ; нею він жив та воодушевлявся. Вона полягає не в зовнішніх формах та звичках, а в якомусь внутрішньому почутті, що сполучає в одно руських людей. В цьому була завжди животворна сила руської людини, що допомагала їй переносити всі тягари й біди її історичного життя, і напади ворогів зовні, і всякі випробування, успішно їх перемагаючи.

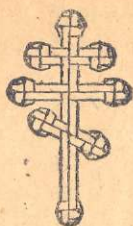
Нехай ствердить нас Господь у цій непохитній вірі, нехай не буде марною праця наша і нехай побачимо благодіючі плоди цієї всенародної праці на благо Батьківщини.

Благословення Господнє нехай перебуває над улюбленою Країною нашою і нехай процвітає вона і в майбутньому на славу Божу многи й многи літа. Амінь.

25 грудня 1947 р.
м. Москва.

† АЛЕКСІЙ,
Патріарх Московський і всієї Русі

З ласки Божої
Смиренний Макарій,
Архієпископ Львівський і Тернопільський,
Священно-Архімандрит Почаївської
Св.-Успенської Лаври

Всечеснішим душпастирям, благочестивим інокам і всім вірним
Святої Православної Церкви на Львівщині й Тернопільщині
ХРИСТОС РАЖДАЄТЬСЯ!

Протягом кількох тижнів Свята Церква підготовляла нас до належної зустрічі великого свята Різдва Христового. І ось приходить до нас цей великий празник християнської віри і приносить усім нам небесне світло вічної Божої правди та безконечну ясну радість, сповіщену Божим ангелом у ніч Різдвяну для всіх людей (Лк. 2, 10). Радіємо з Христовою (Православною) Церквою ми, вірні діти її, повторюючи пісню ангельську: «Слава во вишніх Богу і на землі мир» (Лк. 2, 14)... Радіємо щороку, як чуємо в Божому храмі повні чистого натхнення заклики Святої Церкви: «Христос раждається, славіте; Христос с небес, срящіте; Христос на землі, возносітеся; пойте Господеві вся земля, і веселієм воспойте, людіє» (канон, 1 пісня)... Радіємо, співаючи на честь Христа народженого побожні колядки, що їх передали нам благочестиві (православні) наші предки.

Нема таких слів у нашій мові людській, щоб достойно висловити весь великий зміст і радість Христового Різдва, щоб пояснити значення того, що Бог став чоловіком і що чоловік має стати подібним Богові. Для нас, вірних, насамперед «достойно і праведно єсть» вихваляти і прославляти невимовну любов Божу, явлену нам у Вифлемі, в яслах, де покладено народженого Христа Господа.

Бог наш є любов. Тим і відкриває, об'являє Себе Господь через любов. Уся слава Його — любов. Любов — усі діла Його. В любові покликав Господь Бог до існування світ, бо любов Його хотіла мати тих, кому міг би Він дати частину Свого блаженства. З любові сотворив Бог чоловіка на Свій образ і подобу і поставив його владикою над усім світом і всіма ділами рук Божих. І коли, по многих віках блукання шляхами сваволі, чоловік пізнав світ, себе самого і тугою великою пожадав Божого світла й вічної правди, Господь Бог, з великої любові Своєї, явив Себе людям у Вифлеємських яслах, щоб люди пізнали Його і через це пізнання досягли життя і блаженства. Так навчає нас богомудрий апостол Йоан: («О сем явися любви Божія в нас, яко Сина Своего Единороднаго посла Бог в мир, да живі бу-

дем Ім» (1 Йо. 4, 9), тобто: «любов Божа до нас об'явилася в тому, що Бог послав у світ Сина Свого Єдинородного, щоб ми одержали життя через Нього».

Справді, якщо любов є саможертва, самовідречення, то в Різдві Христовому відкрилася любов найвища: Бог бо дає не якесь творіння, а Сина Свого Єдинородного. Якщо любов прагне єднання з улюбленим, бо тут є любов найвища, бо єдиним з людьми став Бог, народившись як дитя безпорадне, ввійшовши в рід наш. Якщо любов полягає в тому, щоб усім ділитися з любимим, то в Різдві Христовому об'явилася любов найвища: Єдинородний від Отця приймає на себе нашу плоть і кров, навіть нашу біду й терпіння, а від Себе дає нам Своє ество, щоб ми через Нього стали дітьми Божими, учасниками Його величності й слави. «Видите, какову любовь дал єсть Отец нам, да чада Божія наречемся і будем» (1 Йо. 3, 1).

«Чада Божія наречемся і будем!» Не тільки наречемся, але ж і будемо дітьми Божої ласки і милосердя, бо Різдво Христове явило нам Бога Спасителя. «Не бійтесь! Ось бо звіщаю вам радість велику, що буде всім людям: бо народився вам сьогодні в місті Давидовім Спаситель, що є Христос Господь» (Лк. 2, 10—11). Цей голос ангела повторяється устами Святої Церкви щороку і для нас.

Ось про що говорить нам нині велике свято Різдва Христа Господа: народився Спаситель, Він сціляє обтяжених гріхом людей, робить їх здоровими, благодаттю Своєю приводить їх до праведності й первісної слави дітей Божих. Цей Спаситель, народжений від Пренепорочної Діви, лежить нині в яслах Вифлеємських. Ісус — ім'я Йому. І немає іншого імені на землі, під небом, щоб через нього люди могли одержати спасіння (Дн. 4, 12). Спасіння не могло вийти з природного стану грішного людського роду. Хіба життя може повстати із смерті? Ніхто з людей не міг бути спасителем інших, бо кожен з людей сам потребує Спасителя і спасіння. Спасителем роду людського став Єдинородний Син Божий, що зійшов на землю і народився в Вифлеємі. Він став чоловіком, щоб ми були дітьми Божими, зійшли на небо, в славу Отця Небесного.

Життя православного християнина це — єднання з Богом во Христі Ісусі. Господь наш Ісус Христос, Спаситель світу, завжди перебуває з нами, Він в мучениках мученик, в ісповідниках ісповідник, Він і нині на престолах у Святій Церкві щодня є «приносий і приносимий, приємляй і роздаваємий» в Пречистих Тайнах. Тому для православного християнина великі свята на честь спасіння світу Сином Божим — це не прості спомини про минуле, а нині діючі об'явлення сили й ласки Божої. Те, що вчинено було Богом для спасіння всього світу, в кожному святі в Церкві (Православній) відбувається для спасіння кожного з нас, переводиться в душу кожного вірного: життя Христа і Бога робиться життям християнина і через те кожен з нас робиться причасником Божої ласки.

Ось чому радіємо нині всі — старі й малі, дорослі й діти. Бо сьогодні ради кожного з нас, саме задля нашого спасіння народжується Христос Спаситель. Тому Свята Церква і вкладає нам в уста оцю величну пісню: «Діва днесь Пресущественнаго раждаєт, і земля вертеп Неприступному приносит..., нас бо ради родися Отроча младо, Предвічний Бог».

З цією світлою християнською радістю великого свята Різдва Христового вітаю всіх вас, дорогі во Христі (сопастирі, побожні інокі

І всі любі діти мої в Святій Церкві (Православній!) Прийміть у цей день наше сердечне архіпастирське поздоровлення і Боже благословення всім вам. Щедра ласка Господня нехай зійде на оселі ваші, нехай добрим успіхом благословить чесну працю вашу на загальне добро і щастя.

Ще від часів святого князя Володимира Православна Церква збирала побожний народ наш у ці дні навколо ясел Народженого Христа Спасителя. Віра православна була невід'ємною частиною нашої народної свідомості, вона була душею кожного сина землі Галицької — Русі Червоної, скарбом народних святощів, джерелом і основою народного життя. Через те оборона віри й Церкви Православної була обороною волі й добробуту нашого народу, обороною самого існування й життя його.

На род наш зостався в душі православним навіть тоді, коли через примус чужинців і зраду народних святощів він не міг одверто визнати православну віру своїх предків і шанувати свою Православну Церкву.

Нині знов прийшов час, коли наша споконвічна святиня народна, Православна Церква відродилася з ласки Божої на землях наших до вільного й безборонного життя. Православна Церква, як мати, повна щирої любові до дітей своїх, збирає нині весь віруючий народ наш навколо ясел Народженого Спасителя. Нехай же слава во вишних Богу поєднає всіх нас у Святій Христовій Православній Церкві, бо в ній в чистоті й непорушності зберігається істина Господня, бо в ній благословив Господь Бог явити Себе народові нашому. Нехай панує мир на землі націй, нехай не буде серед нас незгоди, роз'єднання та ворогування, бо тільки стверджуючи мир, братолобіє та єдність, ми віддаємо цим славу во вишних Богу... Позбавляючи Бога слави нашими гріхами та неправдою, ми тим самим неминуче позбавляємо себе самих миру та спокою на землі. Коло ясел Народженого Спасителя «возлюбім друг друга, да єдиноумислієм ісповіми Отця і Сина і Святаго Духа».

Нехай же влагословить Господь Бог братню й щирю єдність у вірі православній усіх дітей народу нашого. Нехай у Святій Церкві Православній вовіки підносить вірний народ наш єдиними устами і єдиним серцем славу во вишних Богу, нехай вовіки втішається Він благословенним миром на землі.

«Бог же всякія благодаті, призвавий вас в вічну Свою славу о Христі Ісусі... Той да совершит ви, да утвердит, да укріпит, да оснуєт. Тому слава і держава во віки віков. Амінь». (1 Пет. 5, 10—11).

ХРИСТОС РАЖДАЄТЬСЯ!

† МАКАРІЙ,

**Архієпископ Львівський і Тернопільський,
Священно-Архімандрит Почаївської св.-Успенської Лаври**

У Львові,
при кафедрі св. Юра,
в день Різдва Христового,
року Божого 1947 (н. ст. 1948).

СВЯТА

„С нами Бог“

Свято Різдва Христового! Урочиста пам'ять тієї події, коли «Бог воплотився» і народився у Вифлеємі «в стайні убогій». Це свято доходить до вершка — у своєму напрямі.

Свята, святочні дні в людському роді вічні, бо домагається їх людська душа. Будень — це вислів того, що є. А свято — вислів того, що більше, славіше, величніше за те, що є. Кожна людська душа бажає більше, ніж має. Це вже така людська природа. І саме цей гін веде людей до великих подвигів — і до свят.

Свята — це дні, призначені для урочистої пам'яті великих подвигів, щасливих, славних подій у минувщині та великих, святих ідеалів, що ведуть у кращу, славішу майбутність. У святочні дні і настрої нашої душі змінюється на святочний: характер свята відживає в нашій душі, освічує її своїм світлом і огріває її своїм теплом. Прислів'я добре каже: «З ким пристаєш, таким і стаєш».

Усі люди хочуть стати більшими, ніж вони зараз, і свята роблять їх більшими — бодай у формі зародку. А де межа людського духовного росту? Тут нема ніяких меж — тут безмежність, бо людським думкам і почуттям не можна покласти меж. Відти в людській історії, в усіх народів, найбільші свята були сполучені з Божеством. Божество — це для віруючого найбільше з усього, що є. І люди хочуть наближатись до Бога, стати «богоподібними» (як про це вже старовинний Гомер говорив).

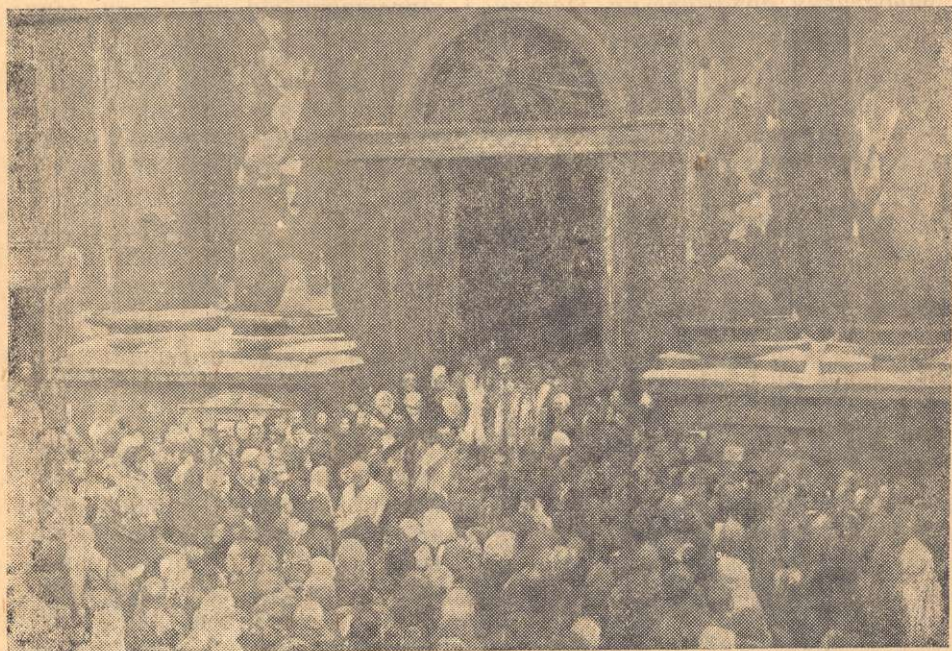
Всілякі, всілякі релігійні свята бували в історії народів. Але християнські свята осягнули вершок. Бували аналогії до християнських свят (наприклад народини якогось нового божка — в нас Різдво Христове; пробудження божества — в нас Воскресіння Христове); однак, християнські свята мають тверду історичну підставу, вони вільні від міфічних нескладностей, прочищені теологічно, найкраще згармонізовані з досвідною правдою життя.

Хто ж міг би видумати святіші й величніші релігійні свята, аніж є Різдво Христове та Воскресіння Христове? Ми вже згадали, що в поган були аналогічні свята, але яка величезна різниця між ними і християнськими святами! В християнській вірі поняття Божества стало прочищене, найсвятіше та найвеличніше. І головне в цьому та величезна різниця. Не будь-хто воплотився, став чоловіком, не якийсь химерний божок, а сам Син Божий, справжній Бог. Очевидно, це для людського розуму незрозуміла тайна. Аріани хотіли цю тайну зро-

бити меншою, причаливши до новоплатонівської філософії і навчаючи, що Син Божий є першим і найвищим Божим сотворінням. Хоч яка тяжка й довга була боротьба з аріанами, Церква не погодилася з аріанством і перемогла його, бо такий змісл Євангелія, що Ісус Христос є справжнім Богом, а не тільки богоподібним сотворінням.

Отже, справжній Бог став чоловіком і народився в тяжких негодах: в убогості, на дорозі, в стаєнці..

Отже, чи будь-яка інша релігія могла з такою свідомістю, як християнська, співати «с нами Бог»? Чи по лінії зближення людини

Богоявленське водосвяття у Львові:
Вихід процесії з Преображенської церкви.

до Бога й Бога до людини можна дійти далі, аніж доходить християнська релігія святом Різдва Христового?

Відповідь на це находимо в історичному факті: Христова релігія стала таким благословенним ферментом (євангелійськими «дріжджами») для людського життя, що жодна інша релігія не може рівнятися з Христовою. Св. Письмо Нового Завіту, розвиток християнської теології, етики, церковної музики, церковного малярства, будівництва — чи будь-яка інша релігія доходила до таких вершків? З нічого ніщо, з марного марне, тільки з багатого змістом може вийти багате.

Тому й дрижить серце християнина, коли почує різдвяне поздоровлення «Христос раждається!» — «Славіте!»

Протопресвітер Костельник Гаврііл

Преподобний Серафим Саровський

Римокатолики, найрізноманітнішими способами, — то вдаючись до аргументів начебто наукових, то виставляючи наперед всілякі приклади своєї праведності, — протягом довгих, довгих літ умовляли нас, ніби духовне життя в Православній Церкві, особливо за синодальний період її історії, завмерло й занепало. Мало обізнані з життям Православної Руської Церкви, ми готові були піддатися на підмовляння наших католицьких учителів, не помічаючи, що вони трублять про свою праведність (Мф. 6, 2), вихваляються нею пофарисейськи (Лк. 18, 11—12) тільки для того, щоб принизити нашу Православну праотцівську Церкву і відвернути від неї наше серце.

Повернувшись до Православної Церкви, ми з побожним замишуванням побачили, які безпідставні лицемірні жалі тих, хто втрачає сердечне довір'я до материнського проводу Церкви, а також фарисейські католицькі вболівання про вигаданий занепад духового життя в Православній Церкві. Православна Церква зберігає в чистоті й непорушності Христову віру й передання церковне так, як прийняла від св. апостолів, отців і учителів Церкви та вселенських соборів. Просвітлена істиною віри, Православна Церква во всі віки й часи освячує вірних дітей своїх невинними потоками води живої — Божої благодаті та святості.

Про високе духовне життя, невмируще шукання Божої правди й осягнення її в нашій Православній Церкві свідчать незчисленні приклади християнської святої праведності, які дала Православна Руська Церква саме за останні століття. З Київської духовної академії, з-поміж дітей нашого українського православного народу, вийшов цілий ряд Божих святих, прославлених Церквою великих носіїв вічної Христової правди. Це — святі Димитрій Ростовський, Феодосій Чернігівський, Інокентій Іркутський та Йоасаф Білгородський. Як великі подвижники й молитовники стали перед Господнім престолом за світ і православну Русь святилі Тихон Задонський, Митрофан Воронежський, преподобний Серафим Саровський і великий праведник та мученик за землю Руську святий патріарх Московський Ермоген. А скільки за цей час у Православній Церкві було тих праведників, що їх Церква ще не прославила як святих, але свідомість і почуття хранителя благочестя — віруючого народу має їх за угодників Божих, дерзновенних молитовників і заступників перед Богом за всіх, хто несе до них свої прохання, щирі любов, свої терпіння та горе!... Пізнати святих нашої Православної Церкви, розкрити для себе і прийняти в свою душу смиренну, просту, подвижницьку і разом високу й величну святість нашої Православної Церкви для нас дуже корисно й конче потрібно.

По всій православній нашій землі і в храмах і по хатах у віруючих людей дуже часто можна зустріти образки біленького, сивого, похилого ієромонаха; то він клячить на камені в молитві, здіймаючи руки до неба, то з закритими очима він стоїть на колінах перед образом Богоматері, то він з рук годує хлібом ведмеда, або ж стоїть, поклавши праву руку на груди, і т. п. Це образки преподобного Серафима Саровського. Перед його великими подвигами і святим життям, перед безмірною любов'ю цього праведника до ближніх у побожній пошані схиляється весь православний народ на без-

межних просторах нашої Вітчизни¹). Про преподобного Серафима Саровського, одного з численних Божих угодників нашої Православної Церкви, коротко розповімо нашим читачам.

На батьківщині преподобного Феодосія Печерського, в староруському м. Курську в побожній родині Ісидора та Агафії Мошниних 19 липня 1759 року Бог дав сина Прохора. Батько Прохора займався будівництвом кам'яниць, особливо ж мурованих церков, і в цьому відзначився своєю особливою чесністю та дбайливістю про красу Божих храмів. Саме тоді, коли народився Прохор, батько будував у Курську величну церкву за планами славетного архітектора Растреллі, — нинішній кафедральний собор²). Маленькому Прохорові було тільки три роки, як умер батько. Розумна й дуже побожна Агафія Мошнина, повна глибокого співчуття й щедрого милосердя до всіх зажурених і бідних, повдовівши, взяла на себе закінчення будівництва церкви і виховання двох синів. Заклопотана щоденними турботами, мати навчала своїх дітей переважно живим прикладом власного життя. В вільні години, особливо в свята, благочестива вдовиця молилася з дітьми, читала св. Письмо й духовні книги, оповідала їм про мучеників за Христа, про життя великих праведників і подвижників. Чисте серце Прохора, захоплене величністю подвигів святих, зміцнялося в добрі прикладами матері та всього оточення. Під цими спасенними впливами Прохор уже з хлоп'ячих літ носив у своїй душі мислі про Бога й вічність, про добре й праведне життя, про спасіння своєї душі.

Боже Провидіння вже в ті роки видимо охороняло життя свого обранця. Коли Прохорові було сім років, хлопчик якось упросився з матір'ю на будівництво церкви. Коли мати оглядала роботу, хлопчик вибіг на верх дзвіниці. По своїй дитячій жвавості він не постерігся і впав з великої височини. Серце в матері спинилося від жаху. В сльозах вона збігла долі і з великою радістю побачила, що син її цілий, стоїть на ногах.

Через три роки, коли Прохор уже вчився й тішив матір своїми відмінними успіхами в навчанні, а надто своєю слухняною, лагідною вдачею, хлопчик тяжко заслаб. Коли вже зникла остання надія на одужання, хворий у сонному видінні побачив Божу Матір: Пречиста обіцяла Сама прийти до нього і допомогти йому. Незабаром після того по вулиці, де був дім Мошниних, з хресним ходом проносили древню чудотворну ікону Знаменія Божої Матері. Раптово почався величезний дощ. Щоб скоротити шлях, ікону понесли через подвір'я Мошниних. Зажурена мати поспішила винести хворого сина на подвір'я до образу. Справдилася обітниця Богоматері: хворий почав швидко поправлятися і незабаром цілком був здоровий.

Обидва випадки лишили незатертий слід в душі хлоп'яті. Прохор ще з малих літ полюбив Божий храм, молитву, церковне богослужіння й підростаючи, почав більше й глибше думати про цілковиту посвяту свого життя Богові. Відмінна побожність, ясний розум

¹) Приємно відзначити, що молитовна пошана до преподобного Серафима живе в православному Львові. В посвяченій в літку 1947 р. новій св.-Михайлівській церкві, в правому приділі, вміщено новонаписаний великий образ преподобного. Навіть у митрополичій палаті, серед інших православних ікон, є також ікона преподобного Серафима в молитві на камені. Перед великою святістю преподобного схилиються, отже, не тільки православні.

²) Прот. Н. Концевич, Курський кафедральний собор, как церковно-исторический памятник в «Журнале Московской Патриархии», 1497, № 1, стр. 40—41.

і воля, сила й цілість вдачі придбали ще змолоду Прохорові вплив на оточення: декілька друзів його молодості разом з ним пішли до монастиря. Побожна мати виразно бачила бажання свого сина присвятити все своє життя на служіння Богові в чернечому подвигу. Справді, Прохорові пішов дев'ятнадцятий рік, коли він, як послушний і щирий син, попросив свою матір благословити його на життя в монастирі. Обливаючись сльозами, Агафія подала синові, як благословення, великий мідяний литий хрест. З цим материним благословенням

Преподобний Серафим Саровський.

син не розлучався до самої смерті й завжди носив його зверху на грудях.

Щоб перевірити твердість свого настрою, Прохор з п'ятьма своїми друзями пішов до Києва. В щирій молитві благав він великих праведників киево-печерських укріпити його сили на майбутні подвиги. Довідавшись, що в Китаївській пустині, недалеко від Києво-Печерської Лаври, проживав дивний подвижник, чоловік святого життя — Досифей, Прохор пішов до нього за порадою, вирішивши з цієї хвилини вчитися першої чесноти духовного життя — послухання. Старець Досифей відчув усю щирість молодого душі і сказав

Прохорові йти до Саровського монастиря: «Це місце буде тобі на спасіння; з Божою допомогою там закінчиш земну свою подорож»...³⁾ Віднині визначено все даліше життя Божого слуги.

З ясним рішенням повернувся Прохор з Києва додому і деякий час провів з матір'ю, з родиною перед остаточною розлукою. Двоє друзів його пішли до Сарова ще літом, а восени пішов туди й Прохор з двома іншими. Саровський монастир розташований у великих Темніковських лісах — пушах у північно-східному куті Тамбовської області, де вона підходила до сусідніх — Нижегородської (нині Горьковської) та Пензенської. Напередодні Богородичного свята Введення 1778 року брама Саровської пустині відкрилася перед щирим, захопленим юнаком Прохором, майбутньою славою Саровської обителі, великим праведником і світільником віри на Русі. Захований глибоко в лісах, далеко від шумних шляхів, від світової метушні, Саровський монастир був дійсною пустинею, місцем святої тиші й невидних для світу боговгодних подвигів.

Настоятель Саровського монастиря, відомий своїм високим духовним життям, ієромонах Пахомій, сам був родом теж з Курська. Він радо прийняв Прохора до монастиря і віддав його під духовний догляд мудрому, благочестивому скарбникові монастиря ієромонахові Йосифу. Покірний своєму старцеві, новий послушник ревно виконував усі монастирські правила, щиро працював на всіх роботах і ніс ті суворі випробування, які призначалися для нього настоятелем. Спершу він робив на пекарні, потім у просфорні, довго і з великим успіхом працював як столяр, був будильником і нарешті панамарем. Вільний час від роботи та богослужень Прохор цілком віддавав молитві, читанню Слова Божого та духовних книг. Уже й тоді він звертав на себе увагу й тішився любов'ю братства та своїх духовних провідників за своє праведне життя, суворий піст, молитовні подвиги й добру, християнську лагідність.

1780 року послушник Прохор занедужав. Майже півтора роки він пересилував себе, а потім стільки ж часу він пролежав весь опухлий, знаходячи полегшення для своїх терпінь тільки в усердній молитві. Щира любов і пошана, яку заслужив у своїх начальників молодий послушник, спонукала ігумена Пахомія і старця Йосифа служити хворому й доглядати його. Коли вже зникла майже всяка надія, ігумен хотів послати по лікаря, але хворий просив тільки молитися за нього і дати йому Святе Причастя. Старець Йосиф відправив за здоров'я Прохора всеночну й Службу Божу. Хворий висловився й причастився. Наступної ночі Прохорові в дивному сьайві з'явилася Пречиста Діва Марія з апостолами Йоаном Богословом і Петром. Показавши Богослову на хворого Прохора, Божа Мати сказала: «Цей з нашого роду» і поклала свою правицю на його голову. Матерія, що переповняла тіло хворого, знайшла для себе вихід через отвір на правому боці, і він скоро видужав. Про цю поміч Небесної Заступниці хворому стало відомо тільки незадовго перед смертю цього праведника: аж тоді він розповів про це близькому до нього чоловікові.

Вісім років суворого монастирського послуху показали, що Прохор належно підготував себе до високого чернечого життя. «В серпні

³⁾ Н. Левитский. Преподобный Серафим, Саровский чудотворец, «Душеполезное Чтение», 1903, 7, стр. 363.

1786 року послушник Прохор був пострижений в монахи. Від постригу приймали нового інок, як його отці й наставники, старці ієромонахи Йосиф та Ісаїя. Новопостриженому дали ім'я Серафим, що значить «полум'яний». Дійсно, «він був іменем і духом Серафим», як було написано на могилі цього великого праведника. «Він був справді полум'яний своєю вірою в Бога, полум'яний любов'ю до людей, полум'яний всім своїм життям»⁴).

Через два місяці після постригу Серафим був висвячений на ієродиякона. Цілим серцем своїм віддався Серафим своєму служінню, що наблизило його до Божого Престолу, знайшовши в церковній молитві джерело святої, чистої радості. Він забував часто про відпочинок, про їжу; цілими ночами проти свят або неділі він перебував у молитві, готуючись на ранок приймати Святі Тайни.

Чистий душею, преподобний Серафим ясними очима віри нераз відчував і бачив, як ангели сослужили з братією. А при відправі літургії в Великий Четвер він сподобився видіння Господа Ісуса Христа. Вже по смерті преподобного стало відомим його оповідання про це. «Після малого входу, коли я, ставши в царських вратах, виголосив: «і во віки віков», мене освітило сяйво, неначе сонячний промінь. Звернувши очі до сяйва, я побачив Господа Бога нашого Ісуса Христа, у вигляді Сина Человічеського в славі. Він світився ясніше від сонця невимовним світлом і був оточений, неначе роем бджіл, небесними силами — ангелами, архангелами, херувимами й серафимами. Від західних церковних дверей Він ішов у повітрі, спинився проти амвону і, знявши Свої руки, благословив тих, що служили й молилися. Потім Він уступив у Свій образ по праву руку від царських врат. Серце моє возрадувалося тоді чисто, просвітлено, в насолоді любові до Господа».

И. Максимко

(Докінчення буде)

Протопресвітер Костельник Гавріїл.

Примат латинської Церкви і уніатські Церкви

I

Різні римські примати

Теологи римської Церкви говорять тільки про один римський примат (першенство), який називають то приматом римського єпископа, то апостольського або римського престолу, то приматом римської Церкви.

В дійсності існують три різні римські примати: а) примат папи і разом усіх папських (кардинальських) конгрегацій; б) примат Рима, як міста; в) примат латинської Церкви, тобто Церкви з римським обрядом під юрисдикцією папи. Коли кажеть-

⁴) Н. Левитский, Преподобный Серафим. 1904, стор. 33; цит. за Н. Волнянским, Преподобный Серафим, Саровский чудотворец, «Журнал Московской Патриархии», 1947, № 8, стр. 18.

ся «примат римської Церкви», то в цьому містяться всі ці три римські примати. Можна б відрізнити ще й четвертий примат, що виріс у зв'язку з приматом римської Церкви, а саме примат італійського народу. Папами найчастіше бували італійці, в кардинальському зборі італійці завжди переважали, ментальність старо-римського й італійського народу мала найсильніший вплив на розвиток духовного стилю римо-католицької Церкви. Цей останній примат в історії був тягарем для римо-католицьких народів, що не були італійцями (вони й боролись проти нього). Коли ж маємо на думці відношення римської Церкви до уніатських Церков, тоді примат італійського народу вміщається в приматі римської Церкви і нема потреби зосібна говорити про нього.

Відрізені римські примати, крім примату папи, самі собою говорять, чому латинські теологи не відрізняють їх і не називають по імені. Не малу мороку мають римські теологи вже з приматом папи, щоб його якось вивести із св. Письма; а інші римські примати вже на перший погляд зраджують своє походження, що вони завдячують свій розвиток спеціальній історії міста Рима, а не св. Письму. Очевидно, без тієї історії не було б і папства. Всі три римські примати разом розвивалися в історії і разом діють.

«Примат» (першенство) може бути всілякий: голова на зборах, адміністраційні начальники різного ступеня: президент республіки, абсолютний монарх... Який же характер мають три римські примати? В історії вони виступали з різним характером, починаючи від примату голови на зборах, що є «перший між рівними» (*primus inter pares*). Але папський Рим прагнув до щораз більшої честі та влади, аж, нарешті, досягнув вершок у формі абсолютного монархізму, ніби з постанови самого Ісуса Христа (ватиканські догми про папу).

* * *

Примат папи. Папа — це наче сам Христос: непомильний учитель і самодержець усієї Церкви. Єпископи для папи є тим, чим апостоли були для Христа, доки Христос жив з ними: єпископи є тільки учениками й духовними дітьми папи. Єпископи, навіть усі разом, менші від папи, бо навіть усі разом (без папи) вони не є непомильними, а папа сам собою непомильний; єпископи, навіть усі разом, не мають права судити папу, а папа, що стоїть над вселенським собором, судить усіх єпископів зосібна і всіх разом; він їх назначає й усуває без апеляції; він є справжнім єпископом кожної єпархії, а єпископи є тільки замісниками папи. Патріархи в порівнянні з папою нічого не значать: вони мають тільки ті права, які їм папа признає. Папа є джерелом усіх властей і прав у (католицькій) Церкві.

Отже, не дивно, що в католицькій Церкві папа оточений німбом майже богочитання. В католицьких догматиках, від ватиканського собору, трактат про Церкву складається переважно з трактата про римського папу. Про папу раз у раз ідуть проповіді в церквах; про нього щораз пишуть у часописах, особливо в єпископських органах, і навіть самі папи в своїх енцикліках раз у раз пишуть про свою божественну владу та авторитет.

Крім того, папа є ще й світським монархом (*papa rex*). Історично світський монархізм пап скоріше розвинувся, бо вже з за-

снуванням папської держави в VIII ст. Церковний папський монархізм розвинувся саме на основі й завдяки німбові та засобам світського монархізму пап.

* * *

Примат Рима. В стародавній історії Рим цезарів мав значення метрополії світу. Ця традиція й була єдиною справжньою основою для розвитку папства. Латиняни зробили з папського Рима другий Єрусалим, що і значенням і славою далеко перевищив перший і справжній Єрусалим. Католики без усякої стриманості відносять до Рима Христові слова про Церкву: «і двері адові не переможуть її»; відті їх адораційна фраза «вічний Рим» (ніби Рим ніколи не пропаде). З їх становища це вповні логічно, бо коли Христос віддав Свою Церкву Римові в вічну посілість, то Церква мусіла б пропасти, якби Рим пропав. Але ж яке абсурдне це католицьке становище!

Рим накинув цілій західній Церкві свій обряд, свою дисципліну, свою ментальність, свою мову і навіть свою назву («римсько-католицька Церква»). Це не пішло йому легко й гладко. Скільки зайвих страждань (роздорів, несупокоїв, упокорень, воєн) мусіли перетерпіти всі християнські народи, щоб папський Рим

Богоявленське водосвяття у Львові:
Архієпископ Макарій і духовенство під час походу до криниці.

осягнув своє! Рим засадничо змінив Христову віру, накинувши їй догму про свій «божественний примат», бо позбавив людей і народи тієї свободи, «яку маємо в Христі Ісусі». (Гал. 2, 4). Рим ув'язнив життя Церкви, бо одне місто, себе самого, видвигнув понад цілу Церкву. Коли локальна римська Церква є «непомильною учителькою всіх Церков», то ясно, що всі інші Церкви в відношенні до римської можуть бути тільки німими вівцями.

Єрусалимська Церква, що була справжньою матір'ю всіх Церков, на апостольському соборі відмовилась накинута свій духовний тип (ре-

лігійне єврейство) іншим Церквам. А Рим присвоїв собі таке найвище право, від якого навіть апостоли відмовились.

Про примат латинської Церкви говоритимемо в окремому розділі, тому, що цей примат для нашої теми найважливіший.

II

Римсько-католицька віра й Церква

В I тисячолітті і грецька і римська Церкви називали себе і кафоличною і православною (ортгодоксос). У літургічних книгах обох Церков ці назви ще до нинішнього дня залишилися незмінними. Але відколи римська і грецька Церкви розійшлися, в римській популярною назвою стало «католицька Церква», а в грецькій «православна». Це не може бути простим випадком, це прояв різниці між вдачами греків і римлян. Греки в вірі перш за все шукали правди, а римляни шукали організаційного принципу і володіння світом (ідучи за традицією старовинного Рима цезарів). Назва «православний» звертає увагу на правдивість віри, а назва «соборний» чи «загальний» (катголікос) звертає увагу на поширення віри та її єдність. Ось тому вже в I тисячолітті римляни найчастіше називали свою віру католицькою, а греки — православною.

Обі назви, «катголікос» і «ортгодоксос», появились у первісній Церкві як ідеологічні засоби в боротьбі з еретиками. Назва «ортгодоксос» стала популярною в грецькій Церкві після I вселенського собору (в Нікеї 325 р.), як бойовий клич проти аріан, що заперечували божество Ісуса Христа. Нікейський собор у своєму символі віри виразно визначив божество Ісуса Христа. Отже, назва «ортгодоксос» у тих часах хотіла сказати, що «правильною вірою» є та, яка була в Христовій Церкві від апостольських часів і яку визначив I вселенський собор. Те саме значення має ця назва й дотепер — з тим поширенням, що ту саму первісну віру визнавали всі вселенські собори в I тисячолітті (тобто, справжні вселенські собори, які були висловом усїєї Церкви, східної й західної).

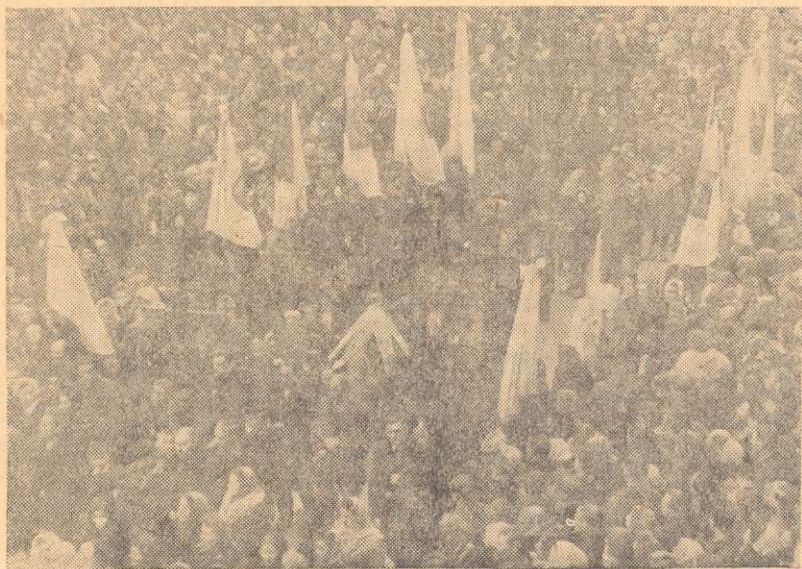
Також назва «катголікос» у перших віках мала на приміті перш за все момент правди. Грецьке «катголікос» значить: цілий (увесь), повсюдний, загальний, соборний. У перших віках було ясно, що та християнська віра, яка була загально поширена по світі, походила від апостолів, бо новатори-еретики являлись тільки як розкинені оазиси по первісній Церкві. Отже, коли православно-віруючі, в боротьбі з еретиками, покликалися на повсюдну, соборну віру, то вони назву «катголікос» брали як наглядну ознаку для апостольської віри.

Але вже в IV ст. на Сході цей аргумент став непридатний, бо аріан намножилось більше, ніж було православних. Тому на Сході треба було більш акцентувати назву «ортгодоксос» і так після покінання аріанства ця назва зайняла на Сході перше, найпопулярніше місце.

Нинішні римо-католицькі теологи при пояснюванні назви «католицька Церква» на перше місце висувають географічний момент. Наприклад, Гуртер пише, що католицька Церква, «щоб її можна відрізнити від еретичних громад, повинна перевищати їх вели-

чиною»¹⁾. У католицьких катехізисах находимо, що римська Церква тому католицька, що «вона поширилась по всіх частинах землі». Деякі кажуть, що римська Церква «міжнародна, як сама правда»²⁾.

Очевидно, католики тому висувають таке пояснення, що римсько-католицька Церква найбільша між християнськими Церквами. Але ж це вже зовсім не той логічний змісл, що був зв'язаний з назвою «катголікос» у перших віках! Нині, майже після двохтисячолітньої історії, більше або менше поширення якоїсь християнської Церкви треба пояснювати іншими причинами, а не на основі правдивості або неправдивості її навчання.

Богоявленське водосвяття у Львові.
Церковна процесія під час походу до криниці.

Що католицька Церква найбільша, в цьому нема жодної надприродної тайни. Старовинний царствующий Рим златинізував великі маси народів, витворив романські народи, які в середньовіччі в християнському світі своїм числом перевищували інші християнські народи. А римсько-католицька Церква — це Церква романських народів, які у вірі пішли за своєю метрополією і ще потягнули за собою й інші народи, що культурно залежали від них.

(Продовження буде)

¹⁾ Н. Hurter S. J., *Medulla Theologiae Dogmaticae*. Edit. VII. Oeniponte 1902. Стор. 146.

²⁾ Л. Лужницький, *Догматика католицької віри*. Львів, 1924. Стор. 64.

ПРОПОВІДІ

Слово на другий день Різдва Христового в св.-Георіївській Церкві м. Львова

ХРИСТОС РАЖДАЄТЬСЯ!

Так вітають один одного, за своїм древнім християнським звичаєм, віруючі в наших західних областях з великою і спасенною радістю преславного во плоті Різдва Бога і Спаса нашого Ісуса Христа. Цими словами сама свята Православна Церква заздалегідь підготовляє нас до достойної зустрічі цього світлого празника, створюючи в наших душах світлу радість нашого єднання з Господом Богом, Отцем нашим небесним, Джерелом життя й радості. Нині вся вселенна повна радості: «небо і земля нині торжествують, ангели й люди весело празднують». З цією світлою радістю великого християнського празника Різдва Христового всім серцем вітаю вас, мої дорогі діти во Христі, любі браття й сестри!

Славлю милість Господа, подавшего мені велику втіху в день цього празника помолитися разом з вами в цьому святому храмі. Ви знаєте, що в празник Різдва Христового кожен християнин прагне бути в своїй родині, з своїми близькими, любими й рідними для його серця людьми. Ці почуття приводять і мене в цей празник до вас, у цей святий храм. Він дорогий для мене, як перший храм мого святительства. Цей пам'ятник терпіння і подвигу галицького народу за віру православну і землю святоруську прийняв мене, коли я прийшов у Львів виповнити послушання, покладене на мене Руською Православною Церквою та Святішим Отцем нашим Патріархом Алексієм. Більше року я молився тут з вами нерозлучно. Сюди я приносив свої радості, перед цим престолом Господнім я виливав свої печалі, у вашій молитовній ревності я знаходив підтримку, коли занепадали мої сили. І коли Господь поблагословив початковим успіхом наші спільні зусилля й молитви, я поніс на Святоюрську гору, в кафедральний собор у своєму серці всіх вас, вашу любов до Церкви Христової, ваше постійне, незмінне бажання для неї блага та процвітання. Тому, в свято Різдва Христового я поспішаю до вас, як до рідної, близької мойому серцю, любимої церковної сім'ї.

Приходжу до вас, возлюблені, і приношу вам святкові побажання духовної радості й миру. Про мир на землі співали святі ангели, прославляючи во вишніх Бога за Його безконечну любов до грішного чоловіка. «Слава во вишніх Богу і на землі мир, в чоловіцях благоволеніє» — цю ангельську пісню часто повторює нам св. Церква. І сьогодні, коли ангельська пісня миру з особливою силою відчувається в нашому серці, особливо зворушливо звучить благословення Церкви, що передається в неодноразовому виголосі — «мир всім!» Пророк Ісаїя називає Христа «князем мира». Сам Господь, після Тайної вечері, пе-

передбачаючи страшну розгубленість апостолів під час Своїх страждань, говорив їм: «Мир оставляю вам, мир Мой даю вам... Да не смущается сердце ваше і да не устрашается» (Йоа. 14, 27). З побажанням миру приходить Господь до Своїх учнів і після Свого воскресіння й каже — «Мир вам!» (Йоа. 20, 19, 26).

Дорогі мої браття й сестри! Я читаю на ваших обличчях запитання, де ж цей мир, про який співали ангели, який приніс Господь і подає нам св. Церква? Де мир, коли ворогують між собою народи, коли не встигли ще загоїтися рани минулої війни, а вже чуємо, як жадоба крові знову підступає до нелюдських сердець підпалювачів нової війни?

Возлюблені! «Да не смущается сердце ваше і да не устрашается». Господь передбачав і говорив, що будуть і війни народів і царств, а також різні нещастя, неминучі в житті людини: «в мирі скорбні будете, но дерзайте, яко Аз побідих мир» (Йоа. 16, 33). Христос сказав нам: «Царство Мое не от мира сего» (Йоа. 18, 36) і ще: «Царство Боже внутрь вас есть».

Богоявленське водосвяття у Львові:
Архієпископ Макарій і духовенство наближаються до криниці.

Мир Христовий там, де царство Боже: в нас самих, у чистому серці, в кожній правдиво християнській душі. Це є мир з Богом душі, яка віддана волі Отця небесного, шукає царства Божого і правди Його. Праведний Симеон, прийнявши на свої обійми Богомладенця, з вдячністю Господу Богу проголошував: «Нині отпушаєши раба Твого, Владико, по глаголу Твоєму, с миром...»

Це є мир із своєю совістю, з голосом Божим у нашій душі, цим непідкупним суддею наших вчинків і думок. «Нечестивим ність мира» (Іс. 48, 22). У Господа ж — прощення, мир і спокій совісті.

Це є мир з ближніми, мир душі християнської в того, хто не затуманений чадом лживої неприязні, ворожнечі або ненависті; в чийо-

му серці не живе дух гордості, зависті, осуду. Братська любов, відкрите для ближніх серце — це джерело миру й радості. «Кроткіє насладяться множеством мира» (Іс. 33, 11).

Возлюблені, як придбати такий мир? Будьте з Христом, бо Бог наш є «Бог мира». Христос раждається, іде до нас, сходить на землю, Він з нами, стукає до серця кожного з нас і радістю празника, і піднесенням молитви, і чистою сльозою умилення. Христос на землі, поруч з нами, возносіться в святості та правді життя, не відштовхуйте від себе Христа, не прогнівлийте Його гріхами та неправдами, очищайтеся від них покаянням, добрими ділами, чистим серцем у своїх стосунках з ближніми.

Знайти мир Божий, правду і радість в Дусі Святому бажаю вам від усієї душі в цей великий і спасенний день Різдва Христового.
Амінь.

✠ МАКАРІЙ,
Архієпископ Львівський і Тернопільський

Слово перед молебнем у день XXX-річниці Української Радянської Держави — 25 січня 1948 року

Благо єсть ісповідатися Господеві, і піти імені Твоєму, Вишній, возвіщати заутра милость Твою і істину Твою на всяку мощь» (Пс. 91, 2—3).

Так, любі мої сопастирі, дорогі браття й сестри, добре діло прославляти Господа, оспівувати ім'я Всевишнього, сповіщати зранку про милість Його і про істину Його кожної ночі. Бо навчає нас Слово Боже і так віримо, що істина Господня є світ для життя людей та народів, що милість Господня охороняє це життя, слава імені Господнього становить ціль, до якої приводить Господь долю чоловіка і народів.

Ось чому Мати наша — Свята Православна Церква збирає нас на молитву перед Божим престолом у цей день, коли вся Україна, весь український народ урочисто відзначає тридцять років своєї державності «в сім'ї вольній, новій» Великого Союзу братніх народів. «Добре діло прославляти Господа», бо «всі шляхи Господні — ласка та істина» (Пс. 24, 10). Минуло тридцять років існування нашої Держави, нового державного ладу, і ми всі з вами були свідками Божої ласки та істини в житті нашого народу. Головною метою нашого народного життя стало звільнення від поневолення національного, соціального і визволення народної совісті від пригнічення, від влади багатства й захлапності.

Мої дорогі, без волі Божої не діється нічого в житті людини, — так навчає нас святе Євангеліє. Шляхами, визначеними від Господа, простує також історія нашого народу. Віримо і визнаємо, що Божа

воля благословила наш народ іти тим шляхом, по якому спрямоване нині його життя.

На цьому шляху милість Господня привела наш український народ до здійснення його віковичних сподівань і мрій про **єдність усіх українських земель** в єдиній Державі. Ми знаємо з історії імена видатних синів українського народу, які не тільки мріяли, щоб землі України були в єдиній Державі, а й проливали свою кров під древніми стінами нашого сивого Львова. Але ж марно! Замало було тих зусиль, щоб врятувати український люд з неволі. Возз'єднання наших українських земель стало можливим тільки тепер у нашій Радянській Українській Державі. Возз'єднання українських земель здійснюється тільки з жертвенною допомогою братнього руського народу та інших народів нашої великої Батьківщини.

Ось у вересні 1939 року з чужих доріг, з тяжких поневірянь повертається до рідного дому Західна Україна. В червні 1940 року з-під румунсько-боярського ярма вириваються Північна Буковина і Бесарабія. Нарешті, в жовтні 1945 року з 900-літньої неволі назустріч рідному сонцю зі сходу підіймається Закарпатська Україна, краплина єдиного українського моря, не висушена чужими вітрами. Так, Божою милістю, збулося довгождане сподівання й сталася дійсністю державна єдність усіх українських земель, усіх частин нашого народу.

Милість Господня, разом з єдністю державною, принесла нашому віруючому українському народові також **єдність релігійну, спільність церковну**. Сам Господь Бог величними подіями в житті нашого народу проречисто і виразно вказав нам єдино спасенну путь церковної єдності з усім споконвіку православним українським народом. Скінчилися віки тяжкого духовного поневолення нашого побожного народу на землях Західної України, віки великої духовної кривди, заподіяної нашому народові через штучно створену і примусом запроваджену на наших землях унію з римським костелом. Не марні були перед Богом сльози і муки наших побожних предків, що саме тут у Львові та на Львівщині найдовше боронили свою праотецьку віру і Церкву Православну від польсько-уніатських напасників. Всечесне духовенство і наш побожний народ на Західній Україні, що в глибині своєї душі завжди носили щирю любов до непорушної чистоти православної віри і побожних предківських звичаїв православної старовини, всім серцем привітали волю Божу і відновили стародавню єдність з Матір'ю — Святою Православною Церквою. Так і над нами наочно справдилося Слово Боже: «всі шляхи Господні — ласка та істина».

Возлюблені, а чи не милість Господню побачили ми над нашим народом серед тяжких випробувань **минулої війни**, коли духовна сила віри і любові до Вітчизни дивно сполучилася з силою непереможної зброї братських народів нашої великої Батьківщини? І нині голос Української Держави, опертий на величність нашої Батьківщини, лунає в світі, охороняючи міцний, тривкий мир для народів усього світу.

Любі мої сопастирі, дорогі мої браття й сестри, нехай же від усієї душі злине сьогодні наша усердна молитва до престолу Господа Бога, щоб Він і надалі провадив нашу Вітчизну, наш рідний побожний народ шляхами Своєї милості й правди! Нехай благословення Боже спочиває на одушевленному труді нашого народу для його щастя й розцвіту! Нехай кожен з нас, як християнин, понесе свою частину чесної, самовідданої, щирої праці на благо й добробут дорогої Батьків;

щини! Нехай благословить Господь наш побожний народ, як любих дітей своїх, миром! Нехай розцвітає наша Вітчизна під небесним благословенням на славу Божу! Амінь.

† МАКАРІЙ,
Архієпископ Львівський і Тернопільський

ПРОПОВІДЬ,

виголошена в кафедральному храмі в Дрогобичі
в неділю по Різдві Христовому 11 січня 1948 р.

«Коли мудреці відійшли, ось ангел
Господній явився у сні Йосифові...»
(Мф. 2, 13).

Такими словами починається, мої дорогі в Христі браття й сестри, нинішнє св. Євангеліє першої неділі по Різдві Христовому. Про подорож тих мудреців-царів із Сходу до вифлеємського вертепу була мова в Євангелії вже й на сам празник Різдва Христового. Тоді годі було говорити про їх подорож, бо осередком наших думок, наших почувань тоді був виключно Втілений Спаситель. Але та подорож містить у собі таку корисну для нас науку, що годі її поминути. Тому призадумаємося сьогодні над тим:

1. Як три мудреці серед різних труднощів шукали Спасителя?
2. Яку глибоку віру виявили вони перед Спасителем?
3. Як Втілений Спаситель прийняв їх і нагородив?

I

Трьох царів так назвала побожна традиція, а Євангеліє називає їх мудрецами. Вони, певно, знали старе пророцтво поганського ясновидця Валаама про зірку, що має засяти з Якова¹⁾. Правдоподібно, знали вони також старозавітні книги, в яких містилися пророцтва про майбутнього Месію. І коли побачили ту надзвичайну зірку, всі ті пророцтва віджили в їх пам'яті. Божа ласка ще особливим способом натхнула їх і вони рішаються вибратись у дорогу, щоб віднайти Спасителя людства.

Але ж рішення не було легке. Треба було, перш за все, приготувитися до далекої дороги, небезпечної й тяжкої. На цілі тижні, а може навіть і місяці, вони мусіли покинути дім, рідню, батьківщину. Ми можемо уявити собі, як рідня просила їх, щоб не покидали її, як свояки й знайомі переконували їх, що з тим юдейським царем якась непевна і неясна справа, а може це тільки витвір їхніх мрій. Можемо навіть припустити, що деякі їх знайомі просто насміхалися з них, або бодай здвидали раменами, коли почули, в яку дорогу вони ви-

¹⁾ IV Мойс. 24, 17.

брались. Однак, три мудреці побороли всі ті труднощі, які зустріли на самому початку. Вони рішилися за всяку ціну віднайти Спасителя світу.

Та на цьому ще не кінчилися їх труднощі. Їх чекали ще нові. Оце на дорозі зникає несподівано зірка, що вказувала їм шлях. Що ж їм тепер робити? Рішаються зайти до Єрусалима. Це ж столиця обраного народу, осідок духовної й світської влади. З нагоди народин нового царя сподіваються мудреці зустрінути столицю в святковому настрої.

В'їздять до міста повні сподівань, а в місті тихо та спокійно! Не видно жодних торжеств, а про якогось народженого юдейського царя ніхто і не знає. Люди, яких вони питають про народженого царя, тільки здвигають раменами і здивовані дивляться на них. Тому мудреці йдуть до царської палати. Коли стали перед Іродом і запитались про народженого царя, якого «зірку бачили на Сході і прийшли поклонитися йому»²⁾, Ірод здивувався, бо ні про що не знав. Він скликає священників і книжників, допитується в них, де має народитися Месія? Книжники сказали, що в Вифлеємі. Ірод затривожився і випитував мудреців про час, коли їм з'явилася зірка, а висилаючи їх до Вифлеєма, сказав: «Ідьте і пильно розвідайтесь про Дитя, і як знайдете, то сповістіть мене, щоб і я пішов поклонитися Йому»³⁾.

Три мудреці лишаються знову самі. Але й те розчарування в Єрусалимі не нівечить їх постанови. Ідуть у напрямі до Вифлеєма. Ідуть, бо хочуть знайти Спасителя. Але незабаром їх смуток перемінився в радість. Бо як тільки вийшли з Єрусалима, знову з'явилася їм зірка, яку бачили на Сході, і йшла перед ними, аж поки не спинилася перед хатиною в Вифлеємі, де св. Родина замешкала після Христового народження. І, щасливі, знайшли Спасителя, Якого з такими труднощами шукали.

Яку гарну науку дає нам подорож трьох мудреців! Кожна людина має вроджений гін злучитися з Богом, своїм Сотворителем. А що ж говорити про нас, віруючих християн? Ми знаємо так багато про того могутнього, милосердного й доброго Бога. Зірка цієї нашої віри зійшла нам уже взранні нашого життя і вказувала нам шлях життя. Деколи присвічувала вона нам так ясно, що ми з силою рвалися до її світла. Ведені тим світлом з неба, скріплені Божою ласкою, ми рушили в дорогу до Вифлеєма, щоб за всяку ціну дійти до нашого Спасителя. Однак, по тій дорозі ми зустрічали й перешкоди. Треба було принести не одну жертву з наших забавів, треба було не раз нашу волю наломити до доброго, побороти всякого роду внутрішні перешкоди. Може спочатку ми все це робили, але коли зупинились у вирі світового життя, щойно тоді відчули, якою слабкою була наша воля, які хиткі були наші постанови. Вир світового життя приманив нас до себе і опанував нас. Ми знеохотилися до дальшої дороги, пригасло в нас душевне захоплення, а про Вифлеєм, до якого рішилися дійти, ми й забули і не старалися вже йти далі.

Чи не було так з нами? Призадумайтесь лише над тим! Скільки то разів ми вже в житті постановляли і починали поправу? Але труднощі раз у раз завертали нас з правдивої дороги. І минали, може навіть, цілі літа, а ми не поступали вперед на дорозі досконалості і не доходили до Вифлеєма — до Бога. Пам'ятаймо одно: «Царство не-

²⁾ Мф. 2, 2.

³⁾ Мф. 2, 8.

бесне здобувається силою, і ті, що силкуються, здобувають його» — говорить наш Спаситель⁴⁾. Признаймося до нашої слабосильності, жаліймо за неї і за прикладом трьох мудреців поступаймо віднині з сильною постановою та непохитною волею на дорозі нашої досконалості, аж поки не дійдемо до Вифлеема — до Бога.

II

У Вифлеемі зустрічає мудреців знову нова трудність. Ось, зірка, яка вказувала їм дорогу, стала над непоказною хатиною, даючи їм зрозуміти, що вони дійшли до мети своєї подорожі. В головах мудреців зроджуються неспокійні думки. Чи можливо, щоб та вбога хатина була метою їх далекої дороги? Чи тут замешкав Спаситель світу? Але, все-таки, входять до хатини, де застають двох убогих людей і маленьку Дитину. Однак, у тій малій Дитині пізнають Спасителя світу, за яким шукали. І падають на коліна та віддають глибокий поклін Спасителеві. Яка велика, сильна, глибока, і zarazом покірна віра в тих трьох мудреців! Там перед Іродом, в його багатій палаті, перед його престолом, не впали на коліна, а стояли поважно та гідно. А тут, де не бачать багатства, тільки крайню вбогість, тут перед слабосильною на вигляд Дитиною, падають на коліна.

В поклони трьох мудреців міститься для нас знову приклад глибокої, живої віри, якої нам часто потрібно в нашому духовному житті. Як часто стоїмо ми перед незглибимими правдами нашої св. віри, що їх розумом збагнути не можемо. В той час мусимо також спромогтися на таку глибоку віру, якої вчать нас ті мудреці. Не можемо зглибити розумом правду, що є один Бог в трьох особах, як тяжко нам зрозуміти істоту і діяння Божої благодаті та інші правди, хоч віруємо в них. Тому, щоб легше було нам у таких випадках збудити віру, пригадаймо собі одну подію із св. Євангелія.

В день Свого воскресіння являється Христос одинадцятьом учням у замкненому мешканні. Апостола Фоми в той час не було між ними. Коли він прийшов, апостоли розповіли йому про появу Спасителя. Але Фома ніяк не хотів повірити і сказав: «Як не побачу на Його руках знаків від цвяхів і не вложу моєї руки в Його бік, то не повірю». А що ж сказав Христос про це невірство Фоми? Послухаймо далі! Після вісьмох днів Христос знову з'явився учням і Фомі і так промовив до нього: «Вложи, свій палець сюди і споглянь на мої руки; піднеси свою руку і вложи в мій бік». Христос зганив невірство Фоми, кажучи: «Ти повірив, тому що побачив Мене, щасливі ті, що не бачили, а увірували»⁵⁾.

Чи чуєте, мої дорогі, що говорить сам Спаситель: «Щасливі ті, що не бачили, а увірували!»! Щасливими називає Христос всіх тих, що стоять перед незглибимими правдами віри, і, все-таки, вірують. Щасливими були також три мудреці, які не бачили Божества Спасителя, ні Його слави, все-таки, увірили в Нього. Щасливі будемо й ми, коли будемо наслідувати трьох мудреців у вірі.

⁴⁾ Мф. 11, 12.

⁵⁾ Йоа. 20, 19—29.

Маленький Спаситель дивиться на трьох мудреців своїми ласкавими очима. В них Він бачить відоручників всіх тих, що підуть у слід за ними шукати в Нього правди. В них добачує Ісус і представників тих, що за визнання віри в Його Божество прийдуть «від Сходу й Заходу та засядуть із Авраамом, Ісааком і Яковом в царстві небеснім»⁶⁾. Тому так сердечно і вітає їх Христос. В нагороду за їхню віру дарить їх Спаситель своїми ласками. «Світло світу» кидає на них Свої ласкаві проміння так сильно й ясно, що перед ними відкривається зовсім інший, досі незнаний для них, світ. На них, вибранців з поган, що з чистим серцем прийшли до Спасителя, сповняються слова блаженства: «Блаженні чисті серцем, бо вони Бога оглядатимуть»⁷⁾. Трьом мудрецям здається, що вони осмгли не тільки мету своєї подорожі, але й ціль всіх своїх бажань. В їх душах царить вдовілля-мир, про який недавно співали ангельські хори над вифлеємським вертепом, і який зроджується тільки в людині доброї волі. Якими щасливими почувались в тому вбогому домі де примістилась св. Родина!

Скоро минали хвилини радості і зближався час розлуки. Три мудреці востаннє прощаються із Спасителем. Сльози тиснуться їм до очей, серце хвилюється з надміру почувань, а уста вимовляють пісню праведного Симеона: «Нині відпускаєш слугу Свого, Владико, по слову Твоєму в спокої; бо бачили очі мої спасіння Твое, що Ти приготував перед лицем усіх людей, світло на об'явлення поганам...»⁸⁾. Трьом мудрецям уже більше не прийдеться бачити Спасителя на цій землі. Але за цей короткий час їх побуту у Вифлеємі дістали вони стільки ласк від Нього, що стало їм вже на цілу земну мандрівку, після якої знову прийдуть до Спасителя, але вже прославленого, по повноту благодаті та щастя.

Мої дорогі! Чи не відчували і ми того душевного щастя, коли покинувши на хвилину життєвий вир, зближались до Спасителя в час молитви в затиші нашого мешкання, передовсім тут у церкві? Чи не почувались ми тоді задоволені, піднесені в душі? Так! Від Ісуса било якесь надземне, надзвичайне тепло, а під його впливом у нашій душі робилось так ясно, тепло і свято. В цілком іншому освітленні бачили ми наше життя, цілком іншим виглядав світ із своїми терпіннями та прикростями. Тоді зроджувались у нас вищі стремління, чисті та благородні наміри.

На превеликий жаль серед буденних наших занять, клопотів та турбот, часто забуваємо про молитву. А коли й лучимося з Христом у молитві, яка вона буває холодна. Тому й тут мусить наступити зворот до кращого! Не уважаймо час, проведений на молитві, за страчений! Дивімся на трьох мудреців! Вони не вважали час своєї подорожі за змарнований, а навпаки, ціле своє життя благословляли хвилини проведені разом з Христом. Колись і ми переконаємося, що саме хвилини, проведені на молитві, були для нас найкращі, найдорожчі, бо вони розсівали Боже благословення на всі дні нашого життя.

Мої дорогі! В нинішній науці ми спільно роздумували про подорож трьох мудреців із Сходу до Вифлеєма. А та подорож, як ми ба-

*) Мф. 8, 11.

7) Мф. 5, 6.

8) Лк. 2, 29—32.

чили, повна гарних й повчальних картин! Ми чули, як ті мудреці поборювали всякого роду труднощі, поки зайшли до Спасителя; ми бачили далі, яку сильну та глибоку віру виявили вони, але й чули, як щедро Христос обдарив їх Своїми ласками. Тому ідім за їх прикладом! Поборюймо всі перешкоди й труднощі на дорозі до Ісуса! Спішім до Нього чесним та побожним життям! Приставаймо часто з Ним на молитві і черпаймо з тих ласк, які нам Спаситель тоді дасть! Коли так поступатимемо, то з тими ласками дійдемо і ми туди, де три мудреці, як святі жителі неба, нині з Ісусом втішаються та радіють. Амінь.

† МИХАІЛ,
Єпископ Дрогобицький і Самбірський

ХРОНІКА

Духовенство м. Львова у Високопреосвященішого Архієпископа Макарія з різдвяними та новорічними побажаннями. Як і минулого року, все духовенство м. Львова прибуло до свого Архіпастиря 6 січня, в навечері Різдва Христового, щоб скласти йому привітання з святами та Новим Роком. Настрої та добрі побажання духовенства висловив о. декан львівського духовенства протопресвітер д-р Г. Ф. Костельник.

Промова о. декана:

«Високопреосвященний і Дорогий наш Владико і Отче!

Ідучи за нашими синівськими почуваннями до Вашого Високопреосвященства, ми, православне духовенство міста Львова, зібралися сьогодні, в навечері Різдва Христового, у Вашому архієрейському домі, щоб побажати Вам радісних Різдвяних Свят і щасливого Нового Року. Це не тільки благословенний християнський звичай, але й потреба людського серця, яка потреба й зродила цей звичай. Буденність звужує горизонт людської душі й зубожує почуття однамітною працею, всякими нескладностями й журбами. Коли ж приходять свято Різдва Христового, християнська душа стає перед вполченням Сина Божого, наче перед теперішнім фактом: ось «Бог відвідав людей Своїх», ось Бог прийшов до нас. І розбуджується душа, як коли затулена квітка розкривається, щоб поглянути на світ у Божому світлі й достосуватися серцем до цієї Божої міри життя й світу.

В цьому святому світлі ми ясно бачимо, скільки добра ми завдячуємо Вам, Дорогий наш Владико і Отче, за Ваш провід і опіку, за Вашу любов і працю для добра св. Православної Церкви і нашої Вітчизни та й для нас, Ваших співпрацівників у Церкві Христовій.

Прийміть же ці наші щирі вислови синівської подяки, а Господь Небесний нехай зволить ласкаво вислухати наші сердечні побажання для Вашого Високопреосвященства: Жийте з нами многі-многі літа, в здоров'ї, в силах, при щедрій помочі й благодаті небесній у своїх трудах.

Це ми вже другий раз маємо щастя вітати Вас у цьому архієрейському домі в Навечері Різдва Христового й на порозі Нового Року. Хто ж із нас не бачить, що останній рік не минув марно в нашому церковному й патріотичному житті? Великі творчі можливості, що їх завдячуємо щасливому для нас закінченню останньої світової війни і миролюбним змаганням нашої великої Радянської Держави, не лежать у нас облогом. А це, Дорогий наш Владико, головно Ваша заслуга. В 1947 р. відкрито у Львові нову православну парафію, св. Архистратига Михаїла, яка вже спершу дуже гарно розвинулась. А св.

Православ'є у нас вже добре розрослося і утвердилось. Діло возз'єднання душ у західних областях України з братніми душами в східних областях, дякувати Богу, іде вперед. Дай Боже, Високопреосвященний Владико, щоб Ви з року в рік бачили щораз кращі успіхи Вашої праці для добра нашої батьківської, Православної Церкви і нашої дорогої, великої Радянської Вітчизни. Щоб слава Божа розросталась у нас на віки вічні, бо тільки в ній справжнє щастя і справжня радість для одиниць, для цілих народів і всього людства. Бо слава Божа нікому нічого не відбирає, а все дає.

Христос раждається!»

Високопреосвященіший Владика, подякувавши львівському духовенству за сердечний привіт і побажання, підкреслив у своїй відповіді, що сьогорічне завітання львівського духовенства можна розцінювати, як підставу для майбутньої традиції вже в Православній Церкві. «А коли є щось добре у Львові», говорив Владика Макарій, «слід сподіватися, що воно піде і на всю нашу єпархію і далі».

Богоявленське водосвяття у Львові:

Духовенство повертається до Преображенської церкви після свячення води.

«У Вашому завітанні є добрий і важливий момент — єднання православного возз'єданого духовенства із своїм архієреєм. Досі Господь не дав мені ще втіхи безпосереднього єднання з духовенством єпархії по парафіях. Отже, зустріч з Вами, всечесніші отці й браття, замінює мені покищо єднання з всечеснішим духовенством усїєї нашої єпархії. В особах ваших я нині вітаю все всечесніше духовенство Львівської єпархії з великим і світлим празником Різдва Христового та Новим Роком. Вітаю вас і всіх, хто, разом зо мною, підняв і несе на своїх раменах складне, але святе, високе, історичне завдання — об'єднати в Православній Церкві, як у вертепі коло ясел Народженого Христа, весь віруючий народ наш. Дякую вам і в особах ваших усьому все-

чеснішому духовенству єпархії, коли зустрічаю з вашого боку розуміння моїх зусиль і прагнень повернути нашому народові предковічну святиню його — Святу Православну Церкву, дякую вам, коли відчуваю ваше бажання полегшити мені цю велику працю.

«Тією основою, на якій може стати здійснення нашої великої праці й служіння Православній Церкві в нашому народі, є насамперед наше повне взаємне єднання з вами — всечеснішим духовенством міста Львова, всієї єпархії, єднання всіх нас в любові до Православної Церкви, шукання й розуміння її вічної, невмирущої вселенської правди. Нехай ця любов до віри Христової, до Православної Церкви буде для нас провідною зіркою щодня, на кожному кроці нашого душпастирювання! Вона приведе нас до Христового Вифлеєму, і Народжений Господь дасть нам Своє всещедре благословення «воскресити образ» Святої Православної Церкви на землях наших у всій її величності, красі й духовній славі. Нехай благословить Господь щирю працю вашу для Церкви Православної, нехай обдарує щедрими Своїми милостями вас і побожні родини ваші, нехай наступний рік буде для всіх нас «літом Господнім приятним».

Відспівавши тропар Різдва, львівське духовенство співом колядок та многоліття висловило сердечну прихильність і щирі побажання милостей Господніх своєму Владиці.

Урочисту всеночну в навечеріє Різдва і Службу Божу на перший день свят Високопреосвященіший Архієпископ Макарій відправляв у кафедральному соборі. Торжественну всеночну прикрашав чудовий спів архієрейського хору, втішаючи численних богомольців, які усердною молитвою готували себе достойно зустрінути велике свято. Всеночна закінчилась хвилюючим співом побожних коляд.

На перший день свята кафедральний собор вже зранку переповнили богомольці. Під час архієрейської Служби Божої собор уже не вмів за людей. Замість звичайної проповіді, було оголошене різдвяне архіпастирське послання Високопреосвященішого Архієпископа Макарія. По закінченні літургії віруючі одержували різдвяне послання Владика, розіслане по всіх парафіях, і довго горнулися привітати улюбленого Архіпастиря з святом і одержати від нього благословення. В цей час хор і весь присутній в храмі народ співали різдвяні колядки.

На другий день Різдва Архієпископ Макарій відправляв урочисту Службу Божу в св.-Георгіївській церкві по вул. Короленка. Маленька церква не вмівала народу, що з радістю зустрічав Владика і прагнув молитовного єднання з ним у день великого свята.

Навчаючи за своїм звичаєм богомольців, Високопреосвященіший Владика висловив свою радість молитися в день свята в тому храмі, що являє собою пам'ятник терпіння, жертви й подвигу галицького народу за віру православну, за єдність з усім православним народом нашої Вітчизни, що був першим місцем святительського служіння Владика у Львові. Пояснюючи слова ангельської пісні в Різдваню ніч про славу Богові на небі й мир на землі, Високопреосвященіший Архієпископ побажав своїм слухачам знайти мир своїх душ з Богом, мир із своєю совістю і мир з ближніми, одержати його від «Бога мира, Отця щедрот».

По закінченні Літургії Владика довго благословляв народ і в цей час чудесий хор св.-Георгіївської церкви співав колядки, а потім із співом Різдваного тропаря та ірмосів урочисто відпровадив Владика і духовенство до парафіяльного дому.

Усі три дні свят львівські храми були переповнені віруючим народом, що поспішав до церкви принести Народженому Христу свою щирю молитву і прославити Його милість до грішного людського роду.

У неділю по Різдві (11 січня) Високопреосвященіший Архієпископ Макарій відправив Службу Божу в св.-Михайлівській церкві. Нова православна парафія просила Владика відвідати її в дні свят. Урочистість відправи, дуже гарний вигляд храму, де на кожному кроці видно любов до Божого дому о. Настоятеля, Церковної Ради і всіх парафіян, чудовий спів хору, — усе в тій церкві створює молитовний настрій і справляє найкраще враження. В своїй науці Владика нагадав слухачам євангельські оповідання про події Різдва Христового, про служіння Новонародженому Дитяті Пречистої Богоматері й праведного Йосифа. В їх прикладі на всі віки подана наука для віруючої душі, бо вселитися в неї прийшов на землю Господь.

У вечері в цю неділю в Преображенській церкві м. Львова відбувся святковий концерт церковних колядок і різдвяних церковних співів у виконанні хору св.-Георгіївської церкви. Відданість цього хорového колективу справі православного церковного співу заслуговує найвищої похвали. Висока художня майстерність, багатство репертуару на честь і славу Народженого Спасителя дала слухачам велику духовну насолоду. Окрім багатьох церковних колядок у чудовій обробці кращих наших композиторів, хор проспівав декілька менше знаних у нас святкових різдвяних творів: світлий своєю мелодичністю світилен «Посітил ни есть», весь різдвяний канон славного Веделя, «С нами Бог» Чеснокова і концерти на Різдо: «Днесь Христос в Вифлеємі раждається» Дехтярова та відомий концерт Боршнянського «Слава во вишних Богу».

Особливо вдався хоріві і лишив незабутнє враження спів «С нами Бог». Після урочистого хорového вступу, повного могутньої сили від свідомості того, що «С нами Бог», спокійно, з вірою повторюваний аккомпанімент хору «яко с нами Бог» покривали натхнені слова пророка: «Услышите до послѣдних землі; могутції покарайтесь: аще бо паки возможете, і паки побіждені будете; і іже аще совѣт совѣщаваете, разорит Господь; страха же вашего не убоїмся, ніже смутимся; Господа же Бога нашего Того освятим, і Той будет нам в страх; і уповаю буду на Него і спасуся Ім»... Слухачам спадали на пам'ять ще свіжі, вогнем і кров'ю написані в душах наших випробування війни, Богом дарована перемога над могутнім, жорстоким ворогом. Пригадувалося, що знову «могутції» похваляються своєю силою, «совѣт совѣщавают», страхують нас своїм «страхом», а наша Вітчизна стоїть, як могутній оплот миру народів проти усяких намагань тих, що знов хотіли б запалити полум'я війни... А натхнені слова пророчі дедали з більшою силою лунали в храмі, хор спокійно повторював «с нами Бог», — і певністю віри, непохитна надія на силу Божої правди, Боже благословення любій Вітчизні в її зусиллях для миру на землі росли в душах слухачів. «С нами Бог, разумійте язици, і покарайтесь, яко с нами Бог», переможно закінчив хор, стверджуючи ясну віру в тисячах душ. З певністю можна сказати, що тільки святість храму спиняла присутніх покрити найвищими похвалами цей спів і домагатися повторення його.

Церква була переповнена народом. Концерт продовжувався понад дві години, більшість народу прослухали його, стоячи, але готові були ще стояти, аби тільки ще почути спів хору.

На свято Обрізання Господнього і св. Василя Великого (14 січня) Архієпископ Макарій правив у кафедральному соборі. Всеночна в навечеріє свята в соборі, за місцевим звичаєм, була закінчена чином урочистого вдячного молебня Господу Богу на закінчення року і молитвою про благословення Боже на наступний рік та величним співом «Тебе Бога хвалим».

Навечеріє свята Богоявлення (5—18 січня) припало на неділю. Після Служби Божої та вечірні Високопреосвященіший Архієпископ Макарій відправив велике освячення води на подвір'ї кафедрального собору, де на цю урочистість зібралося дуже багато народу.

На свято Богоявлення велике освячення води, за прикладом минулих років, відбулося на центральній площі міста. Службу Божу в це свято Високопреосвященіший Архієпископ правив у Преображенській церкві. Величний храм не вмiщав богомольців. Під кінець Літургії до Преображенської церкви підійшли церковні процесії з наших міських церков і по закінченні Служби Божої об'єднані хресні ходи рушили до призначеного місця на освячення води. Величний сонм духовенства, на чолі з Архієпископом, десятки різнобарвних церковних корогів, могутній спів колядок усім народом, тисячні маси народу, що заповнили всю площу й ближчі вулиці — все це створювало величне враження церковного свята в православному Львові. Після освячення води процесії повернулися до своїх храмів, і віруючий народ довго розбирав освячену воду.

У неділю 25 січня вся Україна урочисто відзначила тридцятую річницю існування Української Радянської Держави. Всенародне свято українського народу було відзначено в кафедральному соборі урочистим молебнем. У відправі, на запрошення Високопреосвященішого Архієпископа Макарія, взяло участь усе львівське міське духовенство на чолі з о. деканом міських парафій, протопресвітером д-ром Г. Ф. Костельником. По закінченні Служби Божої, Владика Архієпископ перед молебнем звернувся до богомольців, що переповнили собор, з словом про милість і істину Господню в історичних шляхах і долі нашого народу. Архіпастир закликав усіх пастирів і вірних усердною молитвою благати Господа послати щедре благословення Своє на щастя, розцвіт і життя нашого народу на шляхах Божої милості й правди. Молебень закінчився урочистим співом «Тебе Бога хвалим» і уставними многоліттями.

З М І С Т

Різдвяне послання Патріарха Алексія	Стор. 3— 4
Різдвяне послання Архієпископа Макарія	5— 7

Статті

Протопресвітер Костельник Гавріїл. — «С нами Бог»	8— 9
И. Максимко. — Преподобний Серафим Саровський	10—14
Протопресвітер Костельник Гавріїл. — Примат латинської Церкви і уніатські Церкви	14—18

Проповіді

Архієпископ Макарій. — Слово на другий день Різдва Христового в св.- Георгіївській церкві м. Львова	19—21
Архієпископ Макарій. — Слово перед молебнем у день XXX-річниці Української Радянської Держави — 25 січня 1948 року	21—23
Єпископ Михаїл (Дрогобицький і Самбірський). — Проповідь, виголошена в Дрогобичі в кафедральному храмі 11 січня 1948 року в неділю по Різдві Христовому	23—27
Х Р О Н І К А	28—32

LETTER

1864

My dear Mother
I received your kind letter of the 10th and was
glad to hear from you and to hear that you
were all well.

Yours truly

John C. Smith
I am well and hope these few lines will find
you all the same. I have not much news to
write at present.

1864

I have not much news to write at present.
I am well and hope these few lines will find
you all the same. I have not much news to
write at present.

1864

Yours truly